

liska utbildningens och forskningens organisation och lokalisering;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för anskaffning av en tandem-generatoranläggning inom en kostnadsram av 8 miljoner kronor att förläggas till den institution som efter den under punkten 2 föreslagna utredningen befinnes lämplig.

Stockholm den 7 april 1965

Gunnar Wallmark

Sven Nyman

Nr 716

Av fru Hultell m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 60, angående reform av de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt m. m.

(Lika lydande med motion nr 842 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 60 angående reform av de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt m. m. föreslås att statens och kommunernas tjänstemän får förhandlingsrätt enligt i princip samma regler som gäller för andra arbetstagare. De grundläggande bestämmelserna om statstjänstemännens rättsställning framläggs i förslag till statstjänstemannalag, och för kommunaltjänstemännens arbetsrättsliga ställning föreslås vissa bestämmelser i särskild lag om tjänstemän hos kommuner m. fl. (kommunaltjänstemannalag). Oaktat förslaget således i princip vill ge de offentliga tjänstemännen samma möjligheter att sluta avtal som arbetstagarna inom den privata sektorn av arbetsmarknaden, innehåller förslaget till tjänstemannalagar likväl väsentliga begränsningar av förhandlingsrätten såväl beträffande avtalsområdet som i fråga om de kollektiva stridsåtgärderna vid intresse tvister.

I 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt saknas helt begränsningar i avtalsområdet. Denna lagfästa grundprincip om arbetsmarknadsparternas fria förhandlings- och avtalsrätt innebär att parterna själva får bestämma avtalsområdets omfattning. Enligt hävd faller utanför avtalsområdet bl. a. frågor rörande arbetets ledning och fördelning, där arbetsgivaren ensam har att besluta. Samma lösning borde ha varit möjlig för stats- och kommunaltjänstemännens del. Statstjänstemännens speciella rättsliga ställning har dock medfört att staten som arbetsgivare ansett sig ej kunna bli

beroende av förhållandet mellan avtalsparterna i andra frågor än de ekonomiska. I fråga om kommunaltjänstemännen konstateras redan i departementspromemorian att dessa intar en annan ställning än statstjänstemännen och att endast ämbetsansvaret motiverar att avtal ej får träffas om deras åligganden i tjänsten. Vidare anges som motiv för en annan utformning av kommunaltjänstemännens förhandlingsrätt att verksamhetsområdena och förhållandena där i hög grad skiftar. I propositionen har likväl avtalsområdet för kommunaltjänstemännen starkt begränsats i förhållande till vad som föreslagits i departementspromemorian. Någon bärande rättslig motivering för denna förändring har ej givits. Enär sålunda skäl saknas att frångå departementspromemorians förslag i denna del borde detsamma lagfästas. Därmed skulle den rättspraxis, som utbildats på det kommunala området, ha kodifierats. Att genom en lagstiftningsåtgärd, som föreslås i propositionen, undandraga från avtalsområdet frågor angående t. ex. inrättande eller indragning av tjänster, arbetstidens förläggning eller rätt till annan ledighet än semester, innebär en försämring av nu gällande praxis på det kommunala området, där organisationerna har en långtgående medbestämmanderätt genom de centrala överenskommelserna om bl. a. tjänstereglementen och den särskilda kommunala förhandlingsordningen.

Även inskränkningarna i avtalsområdet för statstjänstemännen synes gå längre än vad de offentlighetsrättsliga intressena fordrar. Detta gäller särskilt frågan om arbetstidens förläggning. Med tanke på att allmänhetens krav på utökad service ständigt stegras och att statsförvaltningen tvingas att rationellt utnyttja såväl tekniska som personella resurser torde frågor om arbetstidens förläggning komma att intaga en framskjuten plats, då tjänstemännens allmänna anställningsvillkor avgöres. När det gäller allmänna regler om den ordinarie arbetstidens förläggning, skiftestjänstgöring, tjänstgöringslistor, förskjuten arbetstid, fria lördagar och liknande arbetstidsfrågor, hänger dessa frågor så intimt samman med förhandlingar om arbetstidens längd för olika perioder och de ekonomiska villkoren, att de nödvändigtvis måste hänföras till avtalsområdet i likhet med förhållandet på den privata arbetsmarknaden.

Med den begränsning av avtalsområdet, som föreslås i tjänstemannalagarna, kommer differensen mellan överläggningsrätten i dess nuvarande art och omfattning och den blivande förhandlings- och avtalsrätten att bli betydande. För organisationerna är det ytterst väsentligt, att en reell överläggningsrätt behålles i sådana frågor, som inte omfattas av förhandlings- och avtalsrätten. Enligt den allmänna motiveringen såväl i departementspromemorian som i propositionen är avsikten ej att beskära den nu föreliggande överläggningsrätten för organisationerna. I anslutning härtill vill vi särskilt framhålla den stora praktiska betydelse, som delgivningsförfarandet har på det kommunala området. Vi förutsätter att nu gällande principer och praxis

för delgivningsförfarandet och överläggningsrätten ej förändras genom att 1937 års kungörelse och 1940 års lag upphäves.

Enligt förslaget må lockout eller strejk vidtagas vid konflikt i frågor rörande anställnings- eller arbetsvillkor, som kan regleras genom avtal. Av propositionen framgår, att andra stridsåtgärder som berör ett bestående anställningsförhållande är förbjudna. I departementspromemorian utsåges emellertid, att förslaget till ny förhandlingsrättslagstiftning borde utarbetas med utgångspunkt i att de kollektiva stridsåtgärder, som erkänts som tillåtna påtryckningsmedel på den privata arbetsmarknaden, borde kunna accepteras även i förhållandet mellan de offentliga arbetsgivarna och deras tjänstemän. Någon begränsning av tillåtna arter av stridsmedel har ej gjorts i departementspromemorian. Att kollektivavtalslagens bestämmelser om tillåtna stridsåtgärder skulle komma att tillämpas för de offentliga tjänstemännen, har såväl de offentliga arbetsgivarnas som tjänstemännens företrädare tagit för givet, då huvudavtalen ingicks. Huvudavtalen innehåller sålunda ej någon inskränkning i vad avser arten av tillåtna stridsåtgärder enligt kollektivavtalslagen. Såväl på det statliga som det kommunala området har avtalats om inrättande av ett särskilt partsorgan i syfte att förhindra samhällsfarliga konflikter. Mot denna bakgrund synes det ej rimligt att i varje situation tvinga parterna vidtaga de längst gående stridsåtgärderna för hävdande av sina intressen.

Under återopande av vad ovan anförts får vi hemställa,

A) att riksdagen måtte antaga lagförslagen med följande ändringar:

1) kommunaltjänstemannalagen 2 §:

Avtal må ej träffas om tjänstemans åligganden i tjänsten.

Avtal må ej heller träffas om sådana i lag eller annan allmän författning reglerade anställningsförhållanden, som angå

a) tjänstetillsättning, disciplinär bestraffning eller anställnings upphörande;

b) tjänsters inrättande och uppförande på ordinarie och icke-ordinarie stat, indragning och förändring av tjänster eller tjänsteorganisationens utformning i övrigt;

c) myndighets arbetsuppgifter, ledningen och fördelningen av arbetet inom myndigheten samt rätt till annan ledighet än semester.

Har avtal träffats i strid mot vad i denna paragraf stadgas, är avtalet i sådan del utan verkan.

2) kommunaltjänstemannalagen 3 §:

Vid konflikt om sådant anställnings- eller arbetsvillkor för i denna lag avsedd tjänsteman, som må bestämmas ge-

nom avtal, må lockout, strejk, blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd vidtagas, om annat ej följer av lag eller avtal.

Tjänsteman må deltaga i stridsåtgärd endast efter beslut av arbetstagarförening som han tillhör.

Arbetstagarförening må ej anordna eller eljest föranleda stridsåtgärd, som enligt första stycket icke är tillåten, ej heller genom lämnande av understöd eller på annat sätt medverka vid otillåten stridsåtgärd som medlem i föreningen vidtagit. Arbetstagarförening är även skyldig att söka hindra sina medlemmar att vidtaga otillåten stridsåtgärd eller att, om sådant redan vidtagits, söka förmå dem att häva den.

Om skyldighet att lämna underrättelse angående arbetsinställelse gälla särskilda bestämmelser.

B) att riksdagen måtte vidtaga motsvarande ändringar i statstjänstemannalagen i fråga om arbetstidens förläggning samt rätten till konfliktåtgärder;

C) att riksdagen måtte uttala betydelsen av en reell överläggningsrätt i frågor, varom avtal ej må träffas.

Stockholm den 8 april 1965

Mary Hultell

Gunvor Stenberg

Dagmar Ranmark

Nr 717

Av herr **Källqvist** och herr **Dahlén**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 60, angående reform av de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt m. m.*

(Lika lydande med motion nr 841 i Andra kammaren)

Stockholm den 9 april 1965

Eric Källqvist

Olle Dahlén